

INFORMACJA MSZ nt. PROCEDUR ZATRUDNIANIA PRACOWNIKÓW W MISJACH DYPLOMATYCZNYCH

1. Zatrudnianie pracowników miejscowych

Misje dyplomatyczne i ich członkowie mają prawo zatrudniać pracowników miejscowych. Pojęcie „pracownik miejscowy” oznacza obywatela polskiego bądź cudzoziemca, który legalnie przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie długoterminowego pozwolenia na pobyt. Nie mogą być zatrudniane osoby, które przebywają w Polsce na podstawie wiz krótkoterminowych lub w ramach ruchu bezwizowego w celach turystycznych. Zatrudnienie pracownika miejscowego powinno się odbywać na podstawie umowy o pracę, której zapisy są zgodne z przepisami prawa pracy obowiązującymi w Unii Europejskiej. Misje dyplomatyczne i ich członkowie, zatrudniając pracowników miejscowych, zobowiązane są do respektowania tych przepisów. Zasadniczą regulacją prawną w tej dziedzinie jest Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I, Dz. Urz. UE z 2008 r. L 177). Zgodnie z cytowanym Rozporządzeniem wyboru prawa właściwego, czyli prawa rządzącego danym stosunkiem pracy dokonują strony. Wybór ten nie może jednakże prowadzić do pozbawienia pracownika ochrony przyznanej mu na podstawie przepisów prawa, które w przypadku braku wyboru byłoby właściwe, a których to przepisów nie można, na mocy tego prawa wyłączyć w drodze umowy (przepisy bezwzględnie obowiązujące).

W polskim porządku prawnym przepisy regulujące ochronę praw pracownika zawarte są przede wszystkim w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dziennik Ustaw z 2014 r. pozycja 1502). Zgodnie z treścią artykułu 18 paragraf 1 oraz 2 tej ustawy postanowienia umów o pracę nie mogą być mniej korzystne dla pracownika niż przepisy prawa pracy. W przeciwnym razie postanowienia te są nieważne, a zamiast nich stosuje się odpowiednie przepisy prawa pracy. Nie ma przy tym żadnego znaczenia, czy pracownik zaakceptował na piśmie takie postanowienia czy nie.

Sformułowanie to oznacza, że przepisy polskiego prawa pracy mają moc bezwzględnie obowiązującą (*ius cogens*) w zakresie ochrony praw pracownika. Nie pozwalają bowiem na odstępstwa od nich na niekorzyść pracownika.

Jedyny wyjątek od stosowania powyższej zasady przewiduje artykuł 25 Rozporządzenia Rzym I. Zgodnie z nim przepisów Rozporządzenia nie stosuje się w przypadku istnienia umowy międzynarodowej zawierającej normy kolizyjne odnoszące się do zobowiązań umownych, której stroną jest państwo członkowskie Unii Europejskiej. W takim przypadku do ustalenia prawa właściwego dla indywidualnych umów o pracę zastosowanie mają przepisy danej umowy międzynarodowej.

Misje dyplomatyczne, jako płatnicy, są zobowiązane również do obliczania, potrącania z przychodów ubezpieczonych, rozliczania oraz opłacania należnych składek za każdy miesiąc kalendarzowy na:

1. Ubezpieczenia społeczne – zgodnie z ustawą z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dziennik Ustaw z 2015 r. poz. 121 z późniejszymi zmianami),
2. Fundusz Pracy – zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dziennik Ustaw z 2015 r. poz. 149 z późniejszymi zmianami),
3. Ubezpieczenia zdrowotne – zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dziennik Ustaw z 2008 r. Nr.164, poz.1027, tekst jednolity).

Ministerstwo Spraw Zagranicznych nie wydaje omawianej kategorii personelu legitymacji, niezależnie od tego raz w roku występuje do misji dyplomatycznych o przekazanie listy pracowników miejscowych zatrudnionych w misji.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych organizuje również spotkania informacyjne dla korpusu dyplomatycznego akredytowanego w Polsce poświęcone tematyce prawa pracy. Materiały po tych spotkaniach są również zamieszczane na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych w części poświęconej Protokołowi Dyplomatycznemu.

Zgodnie z powszechnie przyjętą koncepcją ograniczonego immunitetu państwa, immunitet jurysdykcyjny państwa obcego nie obejmuje działań jego organów w zakresie obrotu cywilnoprawnego (*acta de iure gestionis*) na terenie innego państwa. W konsekwencji misja dyplomatyczna państwa obcego posiada – na gruncie prawa polskiego – zdolność sądową w sprawach z zakresu prawa pracy. Oznacza to, że w sprawach roszczeń wynikających ze stosunku pracy pracownik miejscowy, zatrudniony w misji dyplomatycznej może skutecznie wnieść powództwo przeciwko misji przed sąd polski. Nieobecność pozwanego (przedstawiciela misji dyplomatycznej) na rozprawie nie stanowi przeszkody do przeprowadzenia rozprawy i wydania orzeczenia sądowego.

W przypadku niewniesienia w terminie środka odwoławczego, orzeczenie sądu (wyrok lub postanowienie) staje się prawomocne.

2. Zatrudnianie członków rodzin

Członkowie rodzin personelu misji dyplomatycznych państw Unii Europejskiej, a także państw, z którymi Rzeczpospolita Polska zawarła umowę dwustronną o zatrudnieniu członków rodzin mogą podejmować na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zatrudnienie z zachowaniem należnych im przywilejów i immunitetów.

W kwestii zatrudnienia zastosowanie mają następujące rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej, które weszły w życie odpowiednio z dniem 29 stycznia 2009 r. oraz z dniem 2 lutego 2009 r. na podstawie artykułu 90 ustęp 1 i 5 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dziennik Ustaw z 2015 r. pozycja 149 z późniejszymi zmianami):

- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2009 r. w sprawie wydawania zezwolenia na pracę cudzoziemca (Dziennik Ustaw z 2009 r. Nr 16, pozycja 84);
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2009 r. w sprawie określenia przypadków, w których zezwolenie na pracę cudzoziemca jest wydawane bez względu na szczegółowe warunki wydawania zezwoleń na pracę cudzoziemców (t.j. Dziennik Ustaw z 2015 r. pozycja 97);
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 lutego 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykonywania pracy przez cudzoziemców bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę (Dziennik Ustaw z 2009 r. Nr 21, pozycja 114).

Wnioski dotyczące osób ubiegających się o podjęcie pracy na podstawie umów dwustronnych w sprawie zatrudniania członków rodzin misji dyplomatycznych w Polsce, które przewidują wydawanie zezwoleń na pracę, na zasadzie wzajemności, zgodnie z polskimi przepisami prawa winny być składane do Ministerstwa Spraw Zagranicznych na co najmniej 45 dni przed planowanym terminem zatrudnienia lub upływem ważności poprzedniego zezwolenia i załatwiane są w następującym trybie:

- a) złożenie noty w sprawie podjęcia pracy zarobkowej przez członka rodziny misji w Ministerstwie Spraw Zagranicznych,
- b) do noty załączony powinien być wypełniony przez polskiego pracodawcę wniosek o udzielenie zezwolenia na wykonywanie pracy przez cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (druki wniosku są dostępne w Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim przy Placu Bankowym 3/5 lub na stronie urzędu - www.mazowieckie.pl),
- c) we wniosku należy wypełnić wszystkie rubryki formularza, zaznaczając jako typ zezwolenia „A”, natomiast dołączone do wniosku załączniki powinny zostać wymienione w pkt. 4 wniosku. Wnioski powinny być wypełnione czytelnie (pismem drukowanym) w języku polskim,
- d) Ministerstwo przekazuje Ambasadzie zezwolenie na wykonywanie pracy, wydane przez wojewodę właściwego ze względu na siedzibę pracodawcy.

W przypadku członków rodziny, korzystających z immunitetu od jurysdykcji administracyjnej i cywilnej państwa przyjmującego, zgodnie z art. 31 ust.1 lit. c oraz art. 37 Konwencji wiedeńskiej o stosunkach dyplomatycznych z 1961 r., nie będzie on miał zastosowania w odniesieniu do wszelkiej działalności związanej z wykonywaniem pracy zarobkowej. Natomiast immunitet od jurysdykcji karnej państwa przyjmującego ma w pełni zastosowanie także w odniesieniu do czynności dokonanych w trakcie wykonywania pracy zarobkowej.

Zgodnie z konwencjami wiedeńskimi, członkowie rodziny podlegają przepisom podatkowym i przepisom o ubezpieczeniu społecznym państwa przyjmującego w zakresie wszelkich spraw związanych z pracą zarobkową wykonywaną w tym państwie.

W przypadku zamiaru podjęcia pracy przez członka rodziny członka misji dyplomatycznej, urzędu konsularnego państwa, z którym nie zostało zawarte porozumienie dwustronne, a także misji organizacji międzynarodowej, zatrudnienie zarobkowe tej osoby powinno być zgłoszone Protokołowi Dyplomatycznemu notą, w której misja powinna poinformować o zrzeczeniu się przywilejów i immunitetów przysługujących dotychczas tej osobie oraz zwrócić jej legitymację, wydaną uprzednio przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej. W takim przypadku członek rodziny członka misji będzie traktowany jak każdy inny cudzoziemiec pragnący podjąć zatrudnienie zarobkowe w Polsce.

3. Zatrudnianie pomocy domowych

Wnioski w sprawie zatrudnienia przez członków misji osób, które nie są obywatelami polskimi i nie mają prawa stałego pobytu w Polsce w charakterze pomocy domowych, załatwiane są w podanym niżej trybie (zgodnie z wymienionymi wcześniej rozporządzeniami Ministra Pracy i Polityki Społecznej).

Zamiar zatrudnienia pomocy domowej powinien być notyfikowany przed jej przybyciem do Polski:

- przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych państwa wysyłającego lub przez centralę organizacji międzynarodowej w przypadku, gdy akredytacja członka misji będącego pracodawcą dokonywana jest na podstawie noty Ministerstwa lub centrali,
- przez misję dyplomatyczną w Polsce w przypadku, gdy akredytacja członka misji będącego pracodawcą dokonywana jest, z uwagi na ruch bezwizowy między danym państwem a Polską, na podstawie noty tej misji.

Pomoc domowa składa w państwie zamieszkania w polskim urzędzie konsularnym właściwym ze względu na miejsce stałego zamieszkania wnioskodawcy, wniosek o wydanie wizy (chyba że jest obywatelem państwa, w stosunku do którego nie istnieje wymóg posiadania wizy w przypadku wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej). Do wniosku należy załączyć kopię umowy o pracę w charakterze pomocy domowej, jaką ma wykonywać w Polsce osoba wnioskująca o wizę. Kopia przedmiotowej umowy winna zostać sporządzona w:

- a) języku zrozumiałym dla osoby zatrudnianej i
- b) języku zrozumiałym dla przyszłego pracodawcy oraz
- c) w jednym z następujących języków: polskim, angielskim, francuskim lub niemieckim.

Umowa ta powinna jasno określać prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy, miejsce i czas wykonywania pracy, zawierać gwarancje zapewnienia pracownikowi co najmniej minimalnego miesięcznego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w Polsce i opis warunków pracy, a także zobowiązanie pracodawcy do zapewnienia zatrudnianej pomocy domowej środków na powrót do jej miejsca zamieszkania. Postanowienia umowy muszą gwarantować ochronę praw pracowniczych zatrudnianej pomocy domowej co najmniej w takim stopniu, w jakim przewidują to przepisy polskiego prawa pracy, w szczególności ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dziennik Ustaw z 2014 r., pozycja 1502).

Osoba aplikująca o wydanie wizy przedstawia ponadto dowód ubezpieczenia zdrowotnego lub podróżnego ubezpieczenia medycznego o minimalnej kwocie ubezpieczenia w wysokości 30.000 euro, ważnego przez okres planowanego pobytu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i pokrywającego wszelkie wydatki, jakie mogą wyniknąć podczas pobytu w Polsce w związku z koniecznością powrotu do kraju z przyczyn medycznych, wystąpieniem pilnej potrzeby medycznej, nagłym leczeniem szpitalnym lub ze zgonem. W polisie tej ubezpieczyciel musi zobowiązać się do pokrycia kosztów udzielonych ubezpieczonemu świadczeń zdrowotnych bezpośrednio na rzecz podmiotu udzielającego takich świadczeń, na podstawie rachunku wystawionego przez ten podmiot. Na podstawie przedłożonej dokumentacji i rozmowy z osobą aplikującą konsul wydaje wizę wjazdową do Polski bądź odmawia jej wydania. Misja dyplomatyczna notyfikuje Ministerstwu przybycie pomocy domowej, zgodnie z art. 10 ust. 1 lit. c) Konwencji Wiedeńskiej o stosunkach dyplomatycznych. Następnie składa w Ministerstwie (na co najmniej 60 dni przed planowanym terminem zatrudnienia):

A. wniosek o udzielenie zezwolenia na wykonywanie pracy przez cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Druki są dostępne w Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim przy Placu Bankowym 3/5 oraz na stronie internetowej urzędu: www.mazowieckie.pl Wniosek powinien być wypełniony w języku polskim w sposób czytelny (pismem maszynowym). Wypełniając go należy:

- na pierwszej stronie w rubryce „pieczęć wnioskodawcy” wpisać: imię i nazwisko oraz stanowisko i adres osoby, u której ma być zatrudniony dany cudzoziemiec jako pomoc domowa;
- jako typ zezwolenia zaznaczyć „A”;
- wypełnić wszystkie wymagane rubryki; w przypadku, gdy pytanie nie dotyczy osoby wypełniającej wniosek należy wpisać "nie dotyczy".

Do wniosku należy dołączyć:

- kserokopię ważnego dokumentu podróży (strony z danymi osobowymi) i legitymacji członka misji, który zamierza daną osobę zatrudnić;
- kserokopię wszystkich zapisanych stron z ważnego dokumentu podróży pomocy domowej wraz z oryginałem dokumentu.

B. Kopię umowy o pracę sporządzoną w:

- języku zrozumiałym dla osoby zatrudnianej i
- w języku zrozumiałym dla przyszłego pracodawcy oraz
- w języku polskim

a także potwierdzenie zabezpieczenia pomocy domowej świadczeń zdrowotnych lub ubezpieczenia medycznego w Rzeczypospolitej Polskiej.

Misja dyplomatyczna ma ponadto obowiązek przedłożyć fotokopię dokumentu potwierdzającego uiszczanie składek na ubezpieczenie społeczne, jeżeli ubezpieczenie takie jest obligatoryjne w kraju pochodzenia pomocy domowej.

C. Wniosek o wydanie osobie zatrudnianej jako pomoc domowa legitymacji, która będzie uprawniać do wjazdu i pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej; do wniosku składanego w dwóch egzemplarzach powinien być dołączony paszport pomocy domowej oraz 4 zdjęcia.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych przekazuje do Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego wniosek o wydanie pomocy domowej zezwolenia na wykonywanie pracy przez cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Orientacyjny czas rozpatrywania wniosku przez Mazowiecki Urząd Wojewódzki to 30-45 dni.

Zezwolenie na pracę (wydawane na okres 1 roku), paszport oraz legitymacja wystawiona przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych przekazywane będą osobiście osobie zainteresowanej podczas spotkania w Protokole Dyplomatycznym.

Ta sama procedura będzie obowiązywać przy ewentualnym każdorazowym przedłużaniu zezwolenia na pracę i wydawaniu nowej legitymacji.

W ciągu 7 dni od daty rozpoczęcia świadczenia pracy przez pomoc domową, misja dyplomatyczna przekazuje Ministerstwu Spraw Zagranicznych podpisany przez pracownika i pracodawcę aneks do umowy o pracę pomocy domowej. W aneksie tym winna zostać określona dokładna data rozpoczęcia wykonywania pracy przez pomoc domową oraz numer rachunku bankowego prowadzonego dla pomocy domowej w banku mającym siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Wniosek o udzielenie lub przedłużenie zezwolenia na pracę dla pomocy domowej winien zostać dostarczony w sposób umożliwiający przekazanie dokumentów do Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego nie później niż na 30 dni i nie wcześniej niż 90 dni przed datą planowanego rozpoczęcia pracy/upływem ważności dotychczasowego zezwolenia na pracę. Druk wniosku dostępny jest na stronie Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego: www.mazowieckie.pl.

Do wniosku o przedłużenie zezwolenia na pracę (wzór) należy dołączyć:

- kserokopię ważnego dokumentu podróży (strony z danymi osobowymi) i legitymacji członka misji, który zamierza daną osobę zatrudnić;
- kserokopię wszystkich zapisanych stron z ważnego dokumentu podróży pomocy domowej wraz z oryginałem dokumentu;
- umowę między pracodawcą a cudzoziemcem - pomocą domową, będącą podstawą wykonywania pracy zgodnie z dotychczasowym zezwoleniem na pracę;
- dokumenty potwierdzające opłacenie składek na ubezpieczenie zdrowotne i ubezpieczenie społeczne (jeśli ubezpieczenie społeczne jest obowiązkowe w kraju, którego obywatelem jest pomoc domowa).

Wnioski o przedłużenie zezwolenia na pobyt oraz o przedłużenie zezwolenia na pracę pomocy domowej będą rozpatrywane w taki sam sposób, jak wnioski o wydanie zezwolenia na pracę.

Warunkiem przedłużenia wyżej wymienionych dokumentów może być okazanie do wglądu przez misję dyplomatyczną dowodów systematycznego, comiesięcznego przelewania przez pracodawcę wynagrodzenia na konto bankowe pomocy domowej, uiszczania przez pracodawcę składek na ubezpieczenie społeczne pomocy domowej oraz zagwarantowania jej opieki medycznej w Polsce.

W przypadku wcześniejszego zakończenia pełnienia funkcji w Polsce przez członka misji, misja dyplomatyczna winna zwrócić do Ministerstwa Spraw Zagranicznych legitymację zarówno członka misji, jak i zatrudnianej przez niego pomocy domowej.

Ponadto zwraca się uwagę, że:

- osoba, wykonująca funkcje pomocy domowej członka misji, która nie jest obywatelem polskim lub nie ma w Polsce stałego miejsca zamieszkania, jest zwolniona z opłat i podatków od wynagrodzeń, jakie otrzymuje z tytułu zatrudnienia. Nie korzysta ona jednak z innych przywilejów ani immunitetów.
- w przypadku gdy pracodawca – członek misji dyplomatycznej pragnie zatrudnić cudzoziemca w innym trybie niż wskazano powyżej, obowiązuje procedura ogólna, z zastosowaniem badania sytuacji na rynku pracy.